

COWAM – Dialogprojektet i Europaskala?

Kärnavfallshanteringen har helt gått i baklås i flera av Europas länder, kanske tydligast i England och Tyskland. Därför satsar EU forskningspengar på den här frågan. Det är inte bara frågan om att ta fram tekniska lösningar, utan att försöka att förbättra processerna för att hantera besluten om kärnavfallet i ett demokratiskt samhälle. COWAM är ett projekt med denna inriktning som är avsett att pågå 2000-2003. Huvudsyftet är att stärka lokalsamhällenas möjlighet att påverka hanteringen, eftersom misslyckandena i flera länder beror på att färdiga tekniska lösningar har presenterats för mer eller mindre oförberedda lokalbefolkningar. Även om det på papperet ser litet bättre ut i Sverige har vi i grunden samma problem. Varför skulle annars nästan alla tidigare berörda kommuner nu ha backat ur processen?

COWAM-projektet genomförs praktiskt av ett franskt konsultföretag, Mutadis, med hemvist i Paris. Arbetspråket är engelska, men vid seminarierna har flera språk använts, bland annat svenska, med simultantolkning. Deltagande personer i COWAM representerar kommuner, myndigheter, kärnkraftföretag, experter och miljöorganisationer. Från Sverige har exempelvis deltagit politiker och tjänstemän från flera förstudiekommuner, representanter för SKI, KASAM, SKB m fl och representanter för SNF och Avfallskedjan.

Vid fyra seminarier diskuterar representanterna för de olika grupperna kärnavfallsfrågan utifrån fallstudier, vilka presenteras utifrån olika ståndpunkter. Tre seminarier har redan ägt rum, i Oskarshamn, i Verdun (Frankrike) och i Fürigen – Wellenberg (Schweiz). Det återstående seminariet skall äga rum i mars 2003 i Cordoba (Spanien). I Oskarshamn gällde fallstudierna Sellafeld (England), Oskarshamn och Tierp. Deltagarna har vid seminarierna diskuterat fallstudierna i grupper. Det som dessa grupper har kommit fram till bearbetas vidare i så kallade rekommendationsgrupper, som skall försöka komma fram till slutsatser. Processen kan verka omfattande och komplicerad, men har enligt min uppfattning fungerat över förväntan hittills. De preliminära resultaten ser också lovande ut för oss som länge varit kritiska mot den svenska hanteringen av kärnavfallsfrågan. Mycket kortfattat har enligt min uppfattning kommit fram följande

- Det fungerar inte att försöka planera färdiga lösningar uppifrån i lokala samhällen.
- Frågan måste lösas i en process där ett förtroende byggs upp.
- Lokalsamhället i form av kommuner, miljöorganisationer etc måste få resurser och inflytande.
- Lokalsamhället måste få tillgång till egen expertis.

Förhoppningen är att COWAM skall kunna visa hur beslutsprocesserna skall kunna förbättras vad gäller metod och plats för kärnavfallsförvaring. För mig som deltog i det svenska Dialog-projektet i början av 1990-talet känns diskussionerna och slutsatserna i COWAM mycket bekanta. Det var beklagligt att de svenska myndigheterna då schabblade bort chansen att etablera ett mönster för resten av Europa, för tyvärr stannade Dialog-projektets rekommendationer på papperet.

COWAM-projektet har hittills uppfattats som så framgångsrikt av de flesta inblandade att Mutadis försöker samordna en ansökan till EUs nästa ramprogram, det 6e, för fortsatt forskning. För egen del medverkar jag i den processen under beteckningen Avfallskedjan som representant för de svenska miljöorganisationerna.

Mer information kan hämtas på projektets egen hemsida www.cowam.com.